

УДК 331.522.4:364.14

К. М. Тищенко, магістрант

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ

Анотація. В статті розглянуто вплив рівня добробуту населення на процеси трансформації людського потенціалу. Визначено сутність понять «потенціал», «людський потенціал», особливості його формування та розвитку. Розглянуто основні фактори збільшення добробуту населення України.

Ключові слова: потенціал; людський потенціал; модернізація людського потенціалу; рівень життя; добробут населення; потреби.

К. М. Тищенко, магістрант

КОНЦЕПЦИЯ РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация. В статье рассмотрено влияние уровня благосостояния населения на процессы трансформации человеческого потенциала. Определена сущность понятий «потенциал», «человеческий потенциал», особенности его формирования и развития. Рассмотрены основные факторы увеличения благосостояния населения Украины.

Ключевые слова: потенциал; человеческий потенциал; модернизация человеческого потенциала; уровень жизни; благосостояние населения; потребности.

К. М. Tischenko, Master Student

THE CONCEPT OF HUMAN DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF WELFARE

Urgency of the research. At the present stage of development of the state, human potential becomes the basis of national wealth and the most valuable resource of any society, as the main criterion for social and economic innovation achievements in the field of human development and satisfaction of its needs.

Target setting. People, their potential to constitute the fundamental principle of national wealth per country as the main criterion of socio-economic progress are the achievements in the field of human development and the satisfaction of his needs.

Actual scientific researches and issues analysis. The problems of human development began to be considered by such foreign scientists as G. Becker, M. Friedman, S. Fischer, T. Schultz. The questions of the essence, peculiarities of formation and development of human potential in the domestic scientific literature are highlighted in the works of such Ukrainian scientists as D. Bohynia, O. Hrishnova, M. Dolishnii, S. Zlupko, T. Motrenko, E. Libanova, A. Revko, V. Skurativskyi, O. Stefanyshyn, A. Chukhno and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. For today there is no universally accepted definition of "human potential".

The research objective. To investigate the influence of living standards on the processes of formation and development of human potential.

The statement of basic materials: The concept of human development is important for the development of regional social systems. Human potential should be viewed as a set of natural data (skills) of the person, education, upbringing and life experience, as well as the ability to receive and use information and knowledge.

Conclusions: Therefore, human potential is defined as the ability of an individual or population of a country, region, another community in the economic, social activities and personal development.

Keywords: potential; human potential; upgrading of human potential; living standards; welfare; needs.

DOI 10.25140/2412-1185-2017-2(10)-88-94

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку держави людський потенціал стає основою національного багатства і найбільш цінним ресурсом будь-якого суспільства, оскільки головним критерієм соціально-економічних інновацій виступають досягнення в сфері розвитку людини та задоволення її потреб.

Значно зростає роль людини як основного елемента продуктивних сил. Загально визнаною стала концепція розвитку людського потенціалу, яка на перше місце ставить розширення можливостей людини щодо реалізації свого потенціалу. Здатність економіки ефективно використовувати цей потенціал проявляється через зростання валового внутрішнього продукту країни та добробуту населення.

Людський потенціал є суспільною категорією, що визначає спроможність людини до виконання соціально-економічних функцій, якісне зростання людини у сфері виробництва та в багатьох спектрах суспільних відносин. Людський потенціал реалізується в процесі інтелектуальної наповненості праці та творчої діяльності, і визначає розвиток людини не лише як спосіб підвищення продуктивності праці, а як кінцеву мету суспільних та виробничих відносин.

Теорія людського потенціалу аналізує економічні та суспільні перетворення, визначає суспільно-еволюційні зміни у процесі праці, формує нові пріоритети економічної діяльності, що відбуваються внаслідок науково-технічного прогресу та впровадження його результатів у суспільне життя. Вона здійснює порівняння поглядів на роль людини у виробництві та виробничу продуктивність.

Постановка проблеми. Людина, її потенціал становлять першооснову національного багатства кожної країни, оскільки головним критерієм соціально-економічного прогресу є досягнення у сфері розвитку людини та задоволенні її потреб. Тому під час проведення наукових досліджень людина все частіше вважається центральним елементом соціально-економічної системи.

Людський потенціал відображає сучасні наукові погляди на можливості людини і держави з точки зору наближення їх до гармонійного розвитку. Це потребує ґрунтовних наукових досліджень компонентної структури людського потенціалу, його складових, взаємного впливу, ступеня керованості окремих чинників, які впливають на розвиток людського потенціалу в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку людського потенціалу почала розглядатись, у межах теорій людського розвитку ще в 70-80 рр. ХХ ст. такими зарубіжними вченими, як Г. Беккер, М. Фрідмен, С. Фішер, Т. Шульц. Питання сутності, особливостей формування та розвитку людського потенціалу у вітчизняній науковій літературі висвітлюються в працях таких українських науковців, як Д. Богиня, О. Грішнова, М. Долішній, С. Злупко, Т. Мотренко, Е. Лібанова, А. Ревко, В. Скуратівський, О. Стефанишин, А. Чухно та ін. Проте системний аналіз наявних досліджень і останніх публікацій свідчить про їх незавершеність і необхідність продовження досліджень, перш за все внаслідок особливої ролі людини на сучасному етапі розвитку економіки.

Виділення недосліджених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день немає загально визнаного визначення поняття «людський потенціал». Також не вироблено єдиних критеріїв визначення рівня його розвитку. Саме по собі це не є проблемою, але такою вона стає в контексті механізму прийняття державних рішень за принципом збалансованості інтересів суспільства і людини. Більше того, маючи величезне практичне значення в сучасному суспільстві, концепція людського потенціалу поки не має чітких науково обґрунтованих інструментів.

Постановка завдання. Дослідити вплив рівня добробуту населення на процеси формування та розвитку людського потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Важливе значення для розвитку регіональних суспільних систем має концепція розвитку людського потенціалу, оскільки вона позиціонується з людиноцентричним підходом, що дозволяє в умовах радикальних змін соціально-економічного середовища розглядати людину як вісьовий, системоутворювальний елемент ринкової економіки [1, с. 47].

Людський потенціал необхідно розглядати як сукупність природних даних (здібностей) людини, освіти, виховання і життєвого досвіду, а також як здатність до одержання та використання інформації та знань [2, с. 308].

Людський потенціал, згідно визначення економічної енциклопедії, - це показник, що характеризує як окрему людину, так і суспільство в цілому; міра втілених в людині природних здібнос-

тей, таланту, рівня освіти і кваліфікації для задоволення індивідуальних і суспільних потреб, найістотніше надбання кожної нації, оскільки саме він, а не ресурси й технології та матеріальні цінності є головною рушійною силою [3, с. 216].

Людський потенціал - продукт постіндустріального періоду, епохи розвитку інформаційного суспільства, яке базується на інформаційно та інтелектуально містких технологіях, коли в якості провідного ресурсу починає виступати людський капітал, а визначальним фактором зростання стають знання.

З цієї точки зору, під людським потенціалом слід розуміти здатність, можливість, необхідність людей працювати в умовах постіндустріального суспільства, що базується на інформаційно та інтелектуально містких технологіях [4, с. 172]. Виходячи з етимологічного значення слова «потенціал», яке в перекладі з латинської мови означає силу, міць, сукупність можливостей стосовно людини, В. П. Антонюк зазначає, що категорія «людський потенціал» виражає сукупні можливості окремої людини або населення країни, регіону, іншої людської спільноти до економічної, соціальної діяльності та до власного розвитку [5, с. 30].

«Людський потенціал» – це універсальна соціологічна категорія, яка може застосовуватися для порівняльного аналізу, визначення рівня суспільних трансформацій (характеристика соціальної могутності країни з урахуванням чисельності людей, що в ній проживають), оцінки динаміки розвитку соціальних систем (окремих товариств, регіонального та муніципального соціуму, соціальних організацій та організаційних соціальних груп). Проте суспільний розвиток необхідно, насамперед, оцінювати за змінами у самій людській сутності. Розвиток суспільства – це не тільки безперервне ускладнення соціальної організації системи, а й формування людини з певним набором фізичних, освітніх, соціальних потенційних можливостей. Економічне зростання країн у великій мірі залежить від інноваційної активності підприємницьких структур, від їх прагнень, зусиль і здатності використовувати у своїй діяльності новітні технології, творчо підходити до визначення способів задоволення потреб споживачів.

Під модернізацією людського потенціалу ми розуміємо якісну зміну, вдосконалення накопиченого населенням запасу фізичного і морального здоров'я, творчої та громадянської активності, загальнокультурної та професійної компетентності, який реалізовується в різноманітних сферах функціонування регіональних господарських систем, а також у структурі потреб на конкретно взятій території [6, с. 440]. Ступінь задоволення потреб визначається рівнем добробуту населення, визначальним для якого є характеристика економічних можливостей населення задовольняти свої матеріальні (їжа, одяг, житло тощо), культурні (відвідування театрів, кіно, клубів, купівля книг, комп'ютерів, творів мистецтва тощо) і соціальні (медичне обслуговування, освіта тощо) потреби за рахунок придбання благ і послуг. Рівень добробуту населення є тією матеріальною основою, яка не тільки забезпечує якісний його розвиток, але й дає змогу обирати напрямок цього розвитку. Важливою характеристикою рівня добробуту в країні є наявність у населення вільних коштів, які вони можуть спрямувати на заощадження в тій чи іншій формі (депозити в банках, придбання цінних паперів) або купівлю нерухомості, оскільки робити заощадження або купувати нерухомість може собі дозволити лише та частина населення, яка задовольнила свої базові потреби [7, с. 5-6].

У науковій літературі визначення людини розглядається з позиції наявності як позитивних, так і негативних сторін щодо їх впливу на економіку. Економіка існує для створення товарів і послуг, які необхідні людині для її функціонування. З іншого боку людина є центральним фактором творення товарів і послуг, адже її праця, і перш за все інтелектуальна, є важливим перетворювачем, забезпечувачем процесу розвитку як переходу «кількості» в «якість». Це здійснюється за рахунок певних природних індивідуальних здібностей і талантів, якими людина володіє від народження і які закладені в неї природою, сформованих соціальних якостей і здібностей, яких вона набуває у процесі суспільно корисної життєдіяльності за наявності сприятливого соціального середовища, в якому ці якості можуть проявлятися [2].

Поняття «потенціал» походить від латинського слова «potential», що в перекладі на українську мову означає «можливість» і трактується як сукупність усіх наявних засобів, можливостей, які можуть бути використані в будь-якій галузі, сфері без певних умов та обставин досягнення певної мети [8, с. 20].

Потенціал характеризує стан суб'єкта з погляду його можливості здійснювати діяльність, роботу певного виду та якості. Однією із складових індивідуального потенціалу особистості є не-

обхідні знання й навички, які дають їй можливість на належному рівні виконувати роботу в межах своїх обов'язків. Від особистості, що володіє знаннями й навичками очікують фахового виконання робочих завдань. Важливий момент полягає в тому, що потенціал завжди пов'язаний з очікуваннями. Тобто, якщо людина не виправдала очікування, це означає, що їй завадили певні обставини, або її потенціал визначений не зовсім правильно. Ключовими термінами у словосполученні «людський потенціал» є поняття «людина» і «потенціал», які потребують певного термінологічного усвідомлення. З огляду на те, що проблема людини і її можливостей турбує вчених не одного століття і враховуючи те, що у науковій літературі представниками різних економічних шкіл та напрямів, категорія «людина» трактується по-різному, співставимо визначення, які характеризують поняття «людський потенціал». Проаналізувавши визначення, наведені в таблиці, можна зробити висновки про те, що людський потенціал – це соціально-економічна категорія, що характеризує не тільки сукупні можливості, наявний і накопичений людиною запас генетично закладених природою здібностей, обдарувань, здоров'я, навичок, мотивацій, але й всі отримані знання та вміння людей, здатність до праці; фізичні, психологічні, соціальні, культурні риси і виробничі та творчі здібності, які реалізуються й можуть бути реалізовані в процесі відтворення матеріальних і духовних цінностей в суспільстві.

Таким чином, категорія «людський потенціал» припускає, що в процесі виробничої діяльності використовується не тільки робоча сила, але й творчі здібності людини. Цієї концепції в управлінні працівниками на виробництві дотримуються С. Валентей і Л. Нестеров, уважаючи важливим уведення поняття «людський потенціал» в якості базового елемента в духовному розвитку людей, що відображають духовні потреби суспільства [9, с. 92].

Сучасна модель споживання, що складалася в суспільстві впродовж останніх десятиріч, виглядає викривленою як з точки зору корисності для споживача, так і з погляду впливу на ефективність функціонування національної економічної системи. Фінансова активність і, відповідно, обсяг наявного інвестиційного ресурсу населення, який можна розглядати як важливе джерело формування та модернізації людського потенціалу населення регіонів, залежить від того, який обсяг фінансових ресурсів залишається в розпорядженні домогосподарств після задоволення їх первинних потреб. Одним із універсальних індикаторів, який дозволяє оцінити і порівняти рівень життя населення в різних країнах, є обсяг грошових доходів, які домогосподарства спрямовують на продовольчі товари [7, с. 440-441].

Суспільний прогрес є неможливим ні за яких темпів економічного зростання, якщо не будуть реалізовані важливі для людини можливості, серед яких такі головні: прожити довге і здорове життя; здобути, розширювати і оновлювати знання; мати доступ до засобів існування, що забезпечує гідний рівень життя.

Людський потенціал є основним стратегічним ресурсом і чинником економічного зростання в регіонах, який визначає ефективність використання виробничого, фінансового і природного капіталу і безпосередньо впливає на темпи і якість економічного зростання, що обумовлено рядом причин:

- в процесі переходу до постіндустріального суспільства, інформаційно-інноваційної економіки людина стає основною продуктивною силою;
- тільки людина може володіти інноваційним потенціалом, тобто запасом знань і умінь, які відповідають сучасному високотехнологічному розвитку;
- людський потенціал визначає темпи економічного розвитку і науково-технічного прогресу [10, с. 33].

Таким чином, на перший план висувається спосіб виробництва і передачі знань і, власне, сама людина - його інтелектуальний потенціал.

Сучасна держава може стійко розвиватися тільки за умови, якщо її економічна політика спрямована на поліпшення рівня і якості життя громадян, розширення їх можливостей формувати власне майбутнє. Для цього необхідно не тільки збільшувати доходи населення, а й поліпшувати багато інших компонентів рівня і якості життя населення: створювати реальну рівність для здобуття освіти і працевлаштування; забезпечувати рівні можливості для чоловіків та жінок; високий рівень медичного обслуговування; якісне харчування й ін. До цього також необхідно додати чистоту і сталість навколишнього середовища, в якому живе людина.

Рівень життя населення характеризують наступні показники:

- обсяг фонду споживання на душу населення;

- реальні доходи населення;
- середня тривалість життя, рівень освіти;
- обсяг споживання найважливіших продуктів харчування в натуральному виразі;
- забезпеченість житлом, комунальними послугами, транспортом і зв'язком.
- показники стану охорони здоров'я, соціального забезпечення;
- показники зайнятості та безробіття.

В Україні для оцінки рівня життя використовуються такі показники:

- середня заробітна плата працівника;
- купівельна спроможність населення;
- мінімальний споживчий бюджет;
- споживання продуктів харчування у населення з різним рівнем доходу;
- структура споживчих витрат різних соціально-демографічних груп населення.

Згідно з теорією суспільного добробуту, добробут вимірюється переважно шляхом аналізу динаміки ВВП та нерівності розподілу багатства. Проаналізуємо вплив економічного зростання на динаміку добробуту в багатьох країнах світу, зокрема на такі його показники, як ступінь нерівності, бідності, завдяки чому виокремимо добробут та економічне зростання як різні, хоч і взаємопов'язані об'єкти державного регулювання (Табл. 1).

Таблиця 1

Середні за країнами темпи зміни ВВП на душу населення та темпи зміни дохідної нерівності, % на рік

Регіон	Темп зміни ВВП на душу населення	Темп зміни дохідної нерівності
Східна Азія	7,33	1,64
Східна Європа та Центральна Азія	-3,48	4,34
Латинська Америка та Кариби	3,28	0,56
Середній Схід та Північна Африка	2,95	-2,02
Південна Азія	5,95	0,82
Південна Африка	2,36	-1,67
Усього	2,66	0,04

Джерело: Офіційний сайт Державної статистики України. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>

Згідно з даних Табл. 1, економічне зростання може супроводжуватися як скороченням, так і зростанням нерівності, а саме зростанням кількості бідних. Економічне зростання може мати різну якість, зважаючи на шляхи його досягнення та наслідки для людського розвитку. На темп економічного зростання значний вплив здійснює рівень добробуту населення. Такий вплив має місце через передавальний механізм, що відображає формування поточного рівня добробуту певної моделі економічної поведінки, сприятливої чи суперечливої щодо економічного зростання.

Незважаючи на економічне зростання протягом останніх років, залишається низькою купівельна спроможність населення, наявна значна майнова та дохідна нерівність, підвищився рівень суб'єктивної бідності. До того ж, відносно низький рівень добробуту переважно негативно впливає на економічне зростання. Це проявляється через нераціональну структуру споживання, зменшення доступності благ, від яких залежить якість людського капіталу, недостатній відповідно до потреб економіки рівень заощаджень та інвестицій, еміграцію населення, поширення нелегальної діяльності.

Для подолання розшарування доходів населення країни важливим фактором виступає створення умов для зростання доходів, одержуваних від трудової діяльності. При розробці відповідних заходів політики доходів і зайнятості слід враховувати, що збільшення реальних трудових доходів населення може бути наслідком: по-перше, стабілізації макроекономічної динаміки, що забезпечує зростання реальної заробітної платні населення; по-друге, встановлення економічно та соціально обґрунтованих рівнів мінімальної заробітної плати з поетапним наближенням її розміру до рівня прожиткового мінімуму і, по-третє, забезпечення оптимальної міжпрофесійної і міжгалузеві диференціації заробітної плати всіх категорій працюючих.

Ще однією необхідною умовою для подолання сильної диференціації в Україні є реформування системи соціального захисту. Як свідчить світова практика, ефективними заходами рефо-

рматорської політики в даному напрямі може стати розвиток нових соціальних технологій, які стосуються підтримки малозабезпечених сімей, надання безкоштовних послуг охорони здоров'я і освіти, а також послуг соціальної реабілітації. Необхідний комплексний підхід, орієнтований як на бідні, так і на відносно забезпечені верстви суспільства.

Зусилля держави з підвищення рівня життя всіх верств населення незалежно від їх матеріального становища мають спиратися на забезпечення стійкого економічного зростання, всебічний розвиток і максимально повне використання трудового потенціалу країни, поліпшення ситуації на ринку праці. Також необхідно принципово змінити діючу систему пільг. В українському законодавстві передбачено дев'ять видів багаторазових і чотири види одноразових пільг. Частина їх має забезпечувати певні привілеї особам, які й без того мають досить коштів для існування, а частина спрямована на соціальну підтримку малозабезпечених верств населення. Понад 70 % отримувачів пільг – цілком забезпечені за українськими стандартами люди, а, приміром, серед тих, хто користується пільгами на оплату житлово-комунальних послуг, частка небідних сягає 77 % [2]. Для ефективного надання соціальної допомоги необхідно розвивати два її основні про-яви: максимальне охоплення всіх нужденних і мінімальне надання допомоги тим, хто її не потребує. Для подальших наукових досліджень у цьому напрямі великою перспективою є розробка раціональних економічних реформ, що повинні повною мірою задовольняти інтереси українського населення. Таким чином, особливості трансформації економіки України обумовили зниження середнього рівня добробуту населення.

Позитивний вплив поточного рівня добробуту на економічне зростання проявляється через наявність у більшій частини населення стимулів до підвищення добробуту, які реалізуються в пошуках більш високооплачуваної роботи. До заходів покращення умов життєдіяльності населення України слід включати такі первинні заходи: підвищення рівня доходів населення, підвищення доступності благ та зменшення дохідної нерівності. Зважаючи на це, факторами збільшення добробуту в національній економіці виступають: зростання продуктивності праці; підвищення рівня зайнятості населення, що потребує нагромадження людського та фізичного капіталу та супроводжується зростанням пропозиції благ; скорочення дохідної нерівності; спрощення операцій на фінансовому ринку; розвиток кредитних, страхових відносин; надання державою якісних суспільних благ.

Висновки. Отже, людський потенціал – це сукупні можливості окремої людини або населення країни, регіону, іншої спільноти до економічної, соціальної діяльності та до власного розвитку. Головними особливостями категорії «розвиток людського потенціалу» є нерозривна єдність зосереджених у людині індивідуальних, соціальних і біофізичних якостей, що потребує практичних дій в інтересах розвитку індивіда. Україна значно поступається за рівнем розвитку людського потенціалу розвиненим країнам світу. Це проявляється у низькій якості життя, недостатньому фінансуванні людського розвитку за рахунок усіх джерел, втраті позицій у розвитку людського капіталу країни. В значній мірі людський потенціал залежить від соціально-економічного розвитку окремої країни, який визначається рівнем ВВП на душу населення і впливає на суміжні показники, які характеризують рівень розвитку людського потенціалу.

Людина, її потенціал становлять першооснову національного багатства кожної країни, оскільки головним критерієм соціально-економічного прогресу є досягнення у сфері розвитку людини та задоволенні її потреб. Під людським потенціалом слід розуміти здатність, можливість, необхідність людей працювати в умовах суспільства, що базується на інформаційно та інтелектуально містких технологіях.

Саме людський потенціал є основним стратегічним ресурсом і чинником економічного зростання в регіонах, який визначає ефективність використання виробничого, фінансового і природного капіталу і безпосередньо впливає на темпи і якість економічного зростання.

Література

1. Соціальні імперативи якісного розвитку продуктивних сил регіонів України : монографія / М. П. Бутко, А. М. Ревко; Черніг. нац. технол. ун-т. - Чернігів : ЧНТУ, 2016. - 275 с.
2. Грішнова, О. А. Людський розвиток: навчальний посібник / О. А. Грішнова. – К. : КНЕУ, 2006. – 308 с.
3. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 3. - К. : Вид.центр «Академія», 2001. - 951 с.
4. Рудич, Л. В. Людський потенціал: сутність та складові / Л. В. Рудич // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2016. - Вип. 22. - С. 170-172.

5. Антонюк, В. П. Формування та використання людського капіталу в Україні: соціально-економічна оцінка та забезпечення розвитку : монографія / В. П. Антонюк. – Донецьк : НАН України, Інститут економіки промисловості, 2007. - 348 с.
6. Ревко, А. М. Вплив рівня добробуту населення на процеси модернізації людського потенціалу регіону / А. М. Ревко // Проблеми громадянського поступу українського суспільства : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 21 січня 2015 р.). – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т., 2015. – С. 439-443.
7. Методика вимірювання регіонального людського розвитку. - Київ : Ін-сти іуг демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи, 2012. - 50с.
8. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т. / [уклад. М. Ґедзь та ін.]. – К. : Аконіт, 1999. – Т.3. – 630 с
9. Валентей, С. Человеческий потенциал : новое измерители и новое ориентиры / С. Валентей, Л. Нестеров // Вопросы экономики. - 1999. – № 2. – С. 92 - 93.
10. Курій, Л. О. Управління людським потенціалом регіону / Л. О. Курій // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. - Т. 2., № 5. - С. 32-35.

Reference

1. Revko, A. M. & Butko, M. P. (2016). *Sotsialni imperatyvy yakisnogo rozvytku produktyvnyh cul regioniv Ukrainy of [Social imperatives of the qualitative development of the productive forces of the regions of Ukraine]*. M. P. Butko (Ed.). Chernihiv: ChNUT [in Ukrainian].
2. Hrishnova, E. A. (2006). *Lyudckyy rozvytok [Human development]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian]
3. *Economichna entsyclopedia [Economic encyclopedia]*. (Vols.1-3). (2001). Kyiv: vydavnytskyi tsentr "Academia" [in Ukrainian]
4. Rudych, L. V. (2016). *Lyudckyy potentsial: sutnist ta skladovi [Human potential: essence and components]*. *Naykovyy zbirnyk prats – Scientific collected articles*, 22, 170-172 [in Ukrainian].
5. Antonyuk, V. P. (2007). *Formuvannia ta vykorystannia lyudskogo kapitalu v Ukraini: sotsialno – ekonomichna otsinka i zabezpechennia rozvytku [Formation and use of human capital in Ukraine: socio-economic assessment and development]*. Donetsk: NASU, IIE [in Ukrainian].
6. Revko, A. M. (2015). *Vplyv ravnia dobrobutu naselennia na protsesy modernizatsii liudskoho potentsialu rehionu [Influence of population's welfare on the processes of modernization of human potential of the region]*. *Problemy hromadianskoho postupu ukrainskoho suspilstva - Problems of civil progress of Ukrainian society: Preceedings from International scientific-practical conference*. Chernihiv: ChNUT [in Ukrainian].
7. *Metodyka vumiryuvannia rehionalnogo lyudskogo rozvytku [Methods of measuring regional human development]*. (2012). Kiev: IDSS [in Ukrainian].
8. Hedz, M. (Ed.). (1999). *Novyy tлумachnyy slovnyk ukrainskoi movy [New explanatory dictionary of the Ukrainian language]*. (Vols.1-3). Kyiv: Akonit [in Ukrainian].
9. Valentey, S. & Nesterov, L. (1999). *Liudskiy potentsial: novi vymiry i novi orientyry [Human potential: new dimensions and new guidelines]*. *Pytannia ekonomiky - Economic issues*, 2, 92 – 93 [in Russian].
10. Kuriy, L. A. (2009). *Upravlinnia lyudckym potentsialom rehionu [Management of the human potential of the region]*. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu - Bulletin of the Khmelnytsky National University*, 5, 2, 32-35 [in Ukrainian].

Надійшла 17.10.2017

Бібліографічний опис для цитування :

- Тищенко, К. М. Концепція розвитку людського потенціалу в контексті формування добробуту населення / К. М. Тищенко // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. – 2017. – № 2 (10). – С. 88-94.